

men niet licht, zoolang men gebiologeerd is door de dwingende magie van zijn gedichten.

Zijn eruditie stelde hem in staat steeds nieuwe velden te ontginnen. Het was uiteraard een ontgining in roofofbouw, want de gekozen stof moest altijd weer een plaats bekleeden in het spel van vernuft en klank, dat een diepzinnigheid suggereert, die niet aanwezig is.

Wel maakt zulk spelen, dat de hoogste eischen stelt aan den smaak en het gehoor en vooral het vernuft, op den duur doodmoed. Geen nood, ook die moeheid wordt opgeëischt voor een nieuw spel. Ditmaal schijnt het inderdaad verband met de werkelijkheid te hebben. We vinden de tot verrijnde lyriek omgesmede klacht in „Lethe”; vermoedelijk het relatief eerlijkste gedicht dat Boutens schreef. Eerlijk als een schreeuw in grooten nood klinkt wel:

Wat moet ik aldoor zien wat 'k weet?

Al 't reddeloos volbrachte,

Al 't reddeloos gedachte:

Gelijk is wat ik liet en deed!

Voorzeker klinkt hier een dieper toon dan in de vele sublieme rhetoriek, waarin van ziel en dood wordt gesproken, totdat de lezer bijna even moe wordt als de dichter zelf. Wie dit dichtte heeft waarlijk gevoeld, hoe vreeselijk het is den zin des levens te misbruiken. Maar er was een uitweg, die er alleen voor een geest als Boutens is — gewone menschen zijn er niet begaafd genoeg voor — en wel deze: ook deze ervaring, die nu eens niet uit de studeerkamer stamde, en die een reëel besef van innerlijk bederf inhield, al peilde hij dit bederf zelf niet, deze ervaring was te benutten voor een gedicht. Het is bijna nog erger dan wat van Cicero wordt verteld: bij den dood van zijn dochter Tullia was hij diep en eerlijk bedroefd; maar hij vergat zijn smart bij de gedachte aan de schitterende volzinnen, die hij naar aanleiding van deze pijn zou kunnen schrijven.

En het gedicht, een subliem bravoure-stukje, is verbazend knap. Zoo kan alleen een rhetor van groote distinctie het zeggen:

Hoe over 't brandend blind bazalt

Vind ik den weg naar Lethe? —

O alles te vergeten

Eer de avond valt!

Maar zelfs hier kan de dichter van eruditie het uitstellen van zijn schijn-philosophie niet laten:

O blanke ziel, o roode bloed,
O hart verdwaald daartusschen, —
Wie zal in slaap u sussen
Tegamen en voorgoed?

Het is niet zoo moeilijk hieruit een wereldbeschouwing te distilleeren: de blanke ziel, het hooie in den mensch; het roode bloed, het aardsehe, dat neerhoudt en aftrekt van het hooie, en toch ook boeit; en het hart, de ikheid die daartusschen steeds kiezen moet, en zoo vaak verkeerd kiest, en na een goede keus daarbij zoo slecht volhardt. En toch vergissen we ons als we meenen dat dat de levensbeschouwing van Boutens is. Hij heeft vele levensbeschouwingen, hij construeert ze met kennis van zaken, en weet ze voor te dragen met een bevalligheid, die doet meenen, dat niet de geleerde, en niet de rhetor, maar de dichter aan het woord is.

En hij is ook aan het woord in dit gedicht, dat we geneigd zijn het beste te noemen wat Boutens heeft geschreven. Aan de zooveen aangehaalde strofe gaat deze vooraf:

O eer de dood mijn leden bind'
En hen voor eeuwig bedde, —
Wat zal mijn oogen redden
Van dezen droom, die eeuwig nieuw begint?

En toch, hij moet geweten hebben, dat wat hij hier een droom noemt, geen droom was, maar een verbluffend knap gestileerde proeve van wereldbeschouwing, zooals Boutens er vele gegeven heeft, alle even knap gestileerd.

Boutens profeteert niet; hij stieert. En dat kan hij zoo onvergankelijk goed, dat het hem, den man van keurigsten smaak, wel eens overkomt zich zelf te imiteeren. Dat zijn de oogenblikken — ze zijn zeldzaam — dat zijn goede smaak hem in den steek laat, en zijn vers hinderlijk precies wordt.

Boutens profeteert niet; zelfs kan men niet zeggen, dat hij „de natuur” interpreteert; dan zou zijn woord er zijn voor de dingen; maar hij acht dat de dingen er zijn voor zijn woord. Het woord is hem niet maar het hoogste, doch het is hem het hart en de zin van het bestaande; alle dingen bestaan dan bij de gratie van het woord.

Dat is ook zijn innerlijke tegenspraak. Als hij zegt „zonder smet van taal of teeken”, dan speelt hij om zijn leven. Hij verliet zich daarin boven de noodzakelijkheid der Woordenopenbaring, in het verhalen van een mystiek die elke woordenopenbaring achter zich laat. Hij speelt hetzelfde spel in de paradoxale regels:

Laat mij nimmermeer berusten,
God dien 'k niet met namen zeg:
Uw verlangens zoekre lusten
Neem niet van mijn lippen weg.
Van Uw zoeten honger weet ik
Jarenlang mijn maal bereid,
Van Uw gouden wanhoop leed ik
De eindeloze heerlijkheid...

Wie de paradox om de paradox bewondert, zal dit wel mooi vinden. En als rhetorisch is het buitengemeen geslaagd, ofschoon er rhetoriek veel betere passages in Boutens' werk zijn te vinden. Maar het is zoo hol. Het is, als we profetie verwachten, zoo dwaas. Het is nog te weinig, hiervan te zeggen dat het onwaar is. Want het is niet alleen onwaar, het is ook onwaarachtig. Het is niet alleen geen profetie, maar het is zelfs geen valsche profetie. En dit zijn verreweg de beste van de vier strofen waaruit dit gedicht bestaat. Deze eerste twee hebben ontegenzeggelijk iets aangrijpends. De volgende hebben ook dat niet meer, al toonen ze dat daar een technicus aan het woord is, die haast een tovenaars lijkt.

Maar het is machtig als rhetoriek. Het zal moeilijk zijn ergens geweldiger rhetoriek te vinden. Het is gedragen door het tragische geloof, dat in het „reddeloos volbrachte” woord al het andere tot vervulling en rust is gekomen; en indien er ook maar iets waar was in dit geloof, dan zou er zin zijn in het nu nuttelooze spel met de namen van dood en leven, en met de andere namen die in de vreemde schoonheid van Boutens' verzen zoo hoog werden opgesteld, dat ze klankloos en zinloos werden.

Want in den grond der zaak heeft Boutens het woord, dat hij afgodisch eerde, misbruikt en vernield. En in dit vernielingsproces zijn aspecten van het woord openbaar geworden, die zonder Boutens' leven en werken een geheim zouden zijn gebleven.

A.

K. J. P.

INTER NOS.

PAPE - de Afscheiding - JANSSEN.

X.

Met of zonder Gezankboeken, Militie is noodig! —

Evenals Brummekamp zijn Meerburg en Van Rhee afgezet zonder eenige voorafgaande schorsing, „een zeldzaam voorbeeld van grondeloze rechtspraak”, — en dat uit pure liefde tot het Recht! n.l. om een door allen vergeten besluit van 1808 opeens te handhaven.

De Secretaris van het P. K. B. praat hier in zijn Zondagsbrief wat om toe:

„En nu deze (n.l. Van Rhee), gelijk zijn medestander te Almkerk, hadden deze niet evenals Scholte na het Verhoor voor de Classis-gecommitteerden behooren gesuspendeerd te worden door het Classicale Bestuur? Gij [Pape] waert of wierdet toen ziek, en hebt dit, waarschijnlijk of mogelijk zoo niet ingezien. Naar wij in de laatste vergadering delibererende, en met rijper oordeel, de zaak van naderbij beziende, gevoelden er leed over, dat het niet geschied is: daarom dat dit de oorzaak zou kunnen worden van eventuele weigering der gerooveerden, om zich aan onze uitspraak te onderwerpen voor het expireren van den tijd, die met appél en de nadere uitspraak der Synode moet verlopen.”

Meerburg en Van Rhee zijn intusschen niet in hooger beroep gegaan — tegen ook moeilijk was, daar „de belangen hebbende, volgens art. 79 des Reglements van Tucht de toelating tot het appél eerst moet aanvragen” (Verschoor); deze aanvraag kon reeds geweigerd worden, en voorts: wat konden de beide „Opstandelingen van 1618” van de Synode verwachten? Niets goeds! — Augustini volgt:

„Na herhale, en lange en breede beschouwing en overweging der Reglementaire artikelen hiertoe betrekkelijk en na vrij levendige discussie, en aandachtig hooren en wederhooren van elkander, hebben de leden geene termen of vrijheid gevonden, om den Gelderschen voorgang te volgen, en hebben ook minder geschroomd daarvan af te zien, omdat, huns oordeels, na de afzetting, dadelijk de prediking en verdere ambtsbezigheden behooren te worden gestaakt.”

Augustini weet ter verdediging van de handelwijze van het Prov. Kerkbestuur dus geen redenen, maar enkel het doel aan te wijzen: de „Opstandelingen van 1618” (een uitdrukking van Pape) zoo spoedig mogelijk het preeken te beletten!

De Secretaris van het Prov. Kerkbestuur lanceert vervolgens een zeer verlicht idee ter popularisering der Evang. Gezangen:

„Zal mij benieuwen, of er militairen en van

1) Pape handelde naar vertrouwelijke, Synodale instructie.

welk corps, infanteristen of cavallerie, er zullen uitrukken.

„Ik heb al gedacht, wanneer dezelve Protestantisch waren, en van Gezangboeken voorzien, en wanneer zij dan te V. en te A. de godsdienst bijwoonden, ten aanschouwe en aanhooren van degenen, die er zich zullen laten vinden, de Gezangen medezongen; dat zou helpen en werken.

„Zou wellicht moeyelijk te bewerkstelligen zijn, doch — dit herhale ik — het zoude werken”.

Hij meent het ernstig... de stakker!

Zijn brief eindigt met zelfbeklag om den velen arbeid:

„Ik lijde er onder, lichamelijk en geestelijk benadeeld ik mij ook voor den Predikstoel. Door de goedheid van collega van der Loeff, heden voor mij predikende, kan ik — sit venia verbo! — van den Zondag een werkdag maken, en arbeide eens door. Anders kwam ik er niet dóór. En sedert April 1834, toen Scholte begon te woelen en te intriguereen, is mijn arme hoofd niet uit de spanning geweest”.

Hoewel de kerkeraden van Veen (geheel) en van Almkerk (de meerderheid) hun volledige instemming met hun predikanten hadden betuigd, werden ze door het Prov. Kerkbestuur niet afgezet. Dit besloot om hun (al zijn 't dan „boeren, voor overreding nauwlijks vatbaar” (Augustini) een vermanende brief te sturen, die de 15e December nog niet was, en waarschijnlijk nooit is verzonden.

Het P. K. B. rekent er direct reeds op dat deze brief wel overbodig zal zijn.

Ze handelen echter zoo om de volgende reden (Praeses Van Heusden, aan Janssen, 1 Dec.):

„Te Veen heeft men voorheen de Gezangen ongestoord gezongen, het schijnt dus dat men de tegenstand moet toeschrijven aan de verkeerde handelwijze van latere predikanten.

„Dat is de reden, waarom wij niet aanstonds tegen de leden van de kerkeraad, die schijnen verleid te zijn, ook tot afzetting hebben geprocedeerd.

„Men vreest echter dat de vooroordeelen aldaar te diep zijn ingeworteld om terug te keeren, en zij misschien zich zelve wel zullen ontslaan. Te Almkerk is het in dit opzicht beter, niet alle leden des kerkeraads zijn daar tegen de Gezangen en bewuste vragen, en een aanzienlijk getal van de leden der gemeente is er voor. Zoodat indien daar de weerbarstige leden hun ontslag nemen, de kerkeraad gemakkelijk uit de notabelste leden der gemeente kan gecompleteerd worden”.

Zoo gebeurt het ook. De geheele kerkeraad van Veen scheidt zich spoedig af, en te Almkerk de halve.

Toen Ds Bösken van Werkendam, als consulent van Almkerk, zich tot Meerburgs kerkeraad wendde (5 Dec.), antwoordde de president-onderling hem namens 3 van de 4 leden: „dat wij de handelingen van het Provinciaal Kerkbestuur niet erkennen, ja verwerpen”.

Eén van dit drietal huivert echter aldra voor de gevolgen, en zou (13 Dec.) liefst zijn diakenambt maar neerleggen „om de onaangenaamheden tegenwoordig bestaande” — „om dus te leven als een vergeten burger en daar mijne God te dine op mijn wijze”. Hij legt zich dan ook gauw tusschen de pakken der N. H. Kerk.

De twee anderen, Abraham de Jong en H. Holleman schrijven 21 Dec. aan het Class. Bestuur o.m.:

„dat wij die afzetting als strijdig met den Woorde Gods niet erkennen en rekenen hetgeen onze Leeraar aangedaan is, als ons aangedaan, zoodat wij ons met Zijn Eerwaarde afscheiden van het Nederlands Hervormd Kerkgenootschap, ook alle gehoorzaamheid en onderwerping aan de besturen van dat genootschap moet gerekend opgegeven en opgehouden te zijn van het oogenblik dat onzen Leeraar van Zijne bediening ontzegt is”.

Deze twee zijn voorloopig de eenigen, die officieel kennis van hun afscheiding geven, terwijl toch honderden oogenblikkelijk de Hervormde Kerk hebben verlaten, en (ook voor Pape) Afscheidenden zijn.

Wanneer men let op het slot van dezen brief, heeft men de verklaring. — De ouderlingen schreven 21 Dec. dat alle gehoorzaamheid aan de N. H. Besturen gerekend moest worden: reeds op 24 Nov. te zijn geëindigd, m. a. w. al gaven wij daarvan nog niet officieel kennis, door uw daad zijn wij (en zoo ook een groot deel der gemeente) uit uw Genootschap gesloten, toen, op dat oogenblik.

Al dateert de acte van Afscheiding te Almkerk ook uit later dagen, de gemeente beschouwt zich als op 24 Nov. door het Hervormd Kerkbestuur van de Hervormde Kerk afgescheiden. —

Heusden de 14 Dec. 1835.

„Ik ben letterlijk verwaaid door al de tijdingen, die mij heden zijn geworden, en verward door al de berichten, die mij zijn medegedeeld.

„Te Veen scheidt zij het grootst (?) gedeelte af, dit valt tegen mijne opinie uit (en is ook niet waar, B.) Een zekere heer Bouchard berigt mij, dat er geen 10 huisgezinnen zouden overblijven. Scholte is er geweest, die de hoofden op hol heeft gebragt. [Opmerkelijk dat Pape, als het er op aankomt, aan „den vuilen Van Rhee” weinig

invloed toeschrijft. B. Ik heb dadelijk, daar de geheele kerkeraad bij missive aan het Bestuur zig heeft afgescheiden, ons Kl. Bestuur zig als kerkeraad laten constitueren, en zoo straks gaat de brief aan kerkvoogden en notabelen af, die, och ja, de stroom wel zullen volgen, het Bestuur wordt dus tevens notabelen, indien de gemeente tot 150 daalt.

„Te Almkerk hebben zich reeds 300 afgescheiden, doch het is slechts een begin, al de aanzienlijken houden zich goed en daar heb ik mij niet vergist omtrent de kern die overblijft. Te Veen zullen wel enkele goeden blijven, maar dit getal kan niet groot zijn, indien de elkander bevestigende geruchten waar zijn. De Godsdienst oefeningen zijn op kleinigheden na ongestoord gebleven, en het hoofdbezwaar aanvankelijk uit den weg geruimd. Ik zal nader van alles successievelijk U.E. informeren.

„Dank voor de kennisgeving van het Kon. Besluit van 11 Dec. [waarbij het verzoek, om vrijheid van Godsdienst oefening, der Afgescheidenen van Sprang, Dussen, Genderen en Sleenwijk werd afgewezen. B.], ik heb dezelve dadelijk aan al de predikanten verzonden, met aanschrijving om ze van de predikstoel af te lezen, zooals ik gisterenavond heb gedaan”.

Die aankondigingen dienen natuurlijk om aspirant-afgescheidenen vrees in te boezemen, en daartoe waren de inkwartieringen o.a. ook bestemd.

„Dwang”, zoo schreef de Scriba eens, „is geheel strijdig met het beginsel der Hervormde Kerk”, maar deze kerk heeft dan wel veel tegen hare beginselen gezondigd.

Hoewel ook Burgemeester Duyser van Almkerk vóór 6 Dec. geen militie wenschte, daar „de maatregelen van de Marechaussée wel voldoende zullen zijn”, en hoewel hij in die verwachting niet is teleurgesteld, schrijft deze vriend van Pape op 7 Dec. aan den Gouverneur, die zelf niet veel voor deze maatregelen voelt:

„Niettegenstaande de godsdienst oefening gisteren namiddag door den predikant van Werkendam... bij de tegenwoordigheid van het wapen der Marechaussée... zonder eenige stoornis heeft plaats gehad, hebben in deze zoo mede in de naburige gemeente Emmikhoven gisteren onderscheidene zamenscholingen of samenkomsten onder den naam van oefeningen plaats gehad, waarvan er eene, welke gehouden is in deze gemeente door de Marechaussée in mijn tegenwoordigheid de menigte herhaalde reizen verzocht te hebben van uiten te gaan, 'twelk door hen dan ook is geschiedt.

Daar het te vreezen, ja zeer waarschijnlijk is dat zoodanige bijeenkomsten, strijdig tegen de wetten, alhier bij voortdurend, niet alleen in de week, maar vooral op de Zondagen verder zullen plaats hebben, en door mij niet zonder militaire magt niet kunnen belet worden, — vraagt hij „Militie”, en wel „Infanteristen... om des te beter in de gelegenheid te zijn, om de inkwartiering beter aan het oogmerk te kunnen doen beantwoorden”. Cavallerie verspreid huisvesten gaf meer bezwaar.

Ook het Class. Best. heeft 1 Dec. bij den Gouverneur op het zenden van militairen aangedrongen, met het oog op (spatieering van den scriba) „de gevaarlijke geestdrijvende spanning welke bijzonder te Almkerk en Emmikhoven heerscht, waardoor verstoring der Herv. Godsdienst oefeningen dreigt”.

En hoewel de feiten deze hetze logenstraffen, schrijft de Gouverneur 10 Dec. aan den Koning: „dat bijzonder te Almkerk en Emmikhoven eene gevaarlijke geestdrijvende spanning heerscht” (Pape's eigen woorden) en verzoekt er militie heen te zenden.

Deze infanteristen arriveeren de 16e Dec. '35. Ze bleven, steeds vernieuwd, een half jaar, en na een tijd van rust werden daarna opnieuw troepen naar Almkerk gezonden. Bij die tweede inkwartieringen hadden de Afgescheidenen meer te lijden dan bij de eerste.

Ook Veen krijgt soldaten, en de Gouverneur een hartelijk bedankje... van Pape natuurlijk (3 Jan.).

„Het Klassikaal Bestuur van Heusden acht zich verplicht bij deze aan Uwe Excellentie een levendige dank te betuigen voor de genomen maatregelen” etc.

Dit schrijven beoogt meteen om den Gouverneur in 'tharnas te jagen tegen burgemeester Den Dekker van Emmikhoven, die de Afgescheidenen beschermt, waarbij Pape brutaal eigen bedoeling den Gouverneur aanwrijft:

„Het Klassikaal Bestuur wenscht van harte dat ook de burgemeester van Veen, en vooral die van Emmikhoven, het loffelijk voorbeeld zullen volgen van hun Ed. Ambtgenoot den Heer Duyser, burgemeester te Almkerk, met aan de intentie van Uwe Excellentie [wij spatieren B.] mannelijk en oprechtelijk te beantwoorden, en alzoo het hunne bij te dragen tot stuiting van alle woelingen en tot weering van alle ongeoorloofde samenkomsten”.

W.

K. B.

ZENDING EN EVANGELISATIE.

Vruchten van Tambaram.

III.

Het centrale thema.

Het centrale thema van de conferentie te Tambaram was: de kerk.

Er waren er wel te Tambaram, zooals b.v. Stanley Jones, die liever over „het Koninkrijk Gods” hadden gesproken dan over de kerk, en die van oordeel waren, dat de kerk ten koste van het Koninkrijk Gods in het middelpunt der besprekingen werd geplaatst.¹⁾ Maar de conferentie heeft bewust de kerk als het centrale thema gesteld en gehandhaafd.

In 16 afzonderlijke secties werd dit thema van verschillende kanten nader bekeken: 1. het geloof waardoor de kerk leeft; 2. wezen en taak van de kerk; 3. haar taak om het Evangelie te prediken; 4. kerkelijke zending; 5. het getuigenis van de kerk met betrekking tot de niet-christelijke godsdiensten; 6. de methode der prediking; 7. het innerlijke leven der kerk; 8. de inheemsche predikanten; 9. onderwijs en medische dienst; 10. plaats en taak van den zendeling in de toekomst; 11. de christelijke pers; 12. de economische basis van de kerk; 13. de kerk in verband met de veranderende sociale en economische omstandigheden; 14. de kerk in verband met de internationale verhoudingen; 15. kerk en staat; 16. samenwerking en eenheid.

Confrontatie met de wereldvraagstukken van heden.

Zooals u ziet waren dit vrijwel alle actuele vraagstukken, die heel de kerk aangaan. Verschillende van deze onderwerpen werden dan ook op de internationale kerkelijke conferenties te Oxford en Edinburgh reeds besproken.

Te Tambaram heeft de Zending zich geconfronteerd met de wereldvraagstukken van heden. De Zending staat niet los van de wereld, maar staat er midden in.

Feitelijk is hier sprake van een wisselwerking van problemen, want het is niet zoo, dat de zending zich eerst in 1933 (Tambaram) is gaan bezinnen op vraagstukken, waarmee de kerken in de zedende landen zich tevoren reeds hadden beziggehouden (Oxford, Edinburgh). Maar we moeten het zó zien: Nu de tegenstellingen in de wereld tusschen het Koninkrijk Gods en het Koninkrijk der wereld zich toespijten, komen de vraagstukken, die de zending, arbeidende op de frontlinie van het Koninkrijk Gods, reeds vanaf het einde der vorige eeuw onder oogen had gezien, ook in het bereik van de kerken in het vaderland, en omgekeerd noodzakten de groote veranderingen in de geestelijke constellatie der Westersche wereld de zending weer allerlei vraagstukken opnieuw te bezien tegen den achtergrond van deze veranderende wereldsituatie.

Zoo is het niet te verwonderen, dat de golfslag van de geestelijke wereldbewegingen van dezen tijd hoorbaar is in de verslagen en besluiten van de Conferentie te Tambaram. En wie een indruk wil ontvangen van de groote geestelijke conflicten in de wereld van heden en van de taak der kerk in den geestelijken en zedelijken chaos van dezen tijd, leze de boeken van Paton en Kraemer, ter voorbereiding van Tambaram geschreven, en verdiepe zich in de rapporten van deze wereldzendingconferentie.

Meer dan ooit te voren zijn hier uit vele kerken en van alle zendingsterreinen der wereld talloze berichten, vragen en noden bijeengebracht en is een poging gedaan deze vragen gemeenschappelijk te beantwoorden in het licht van Gods Woord. Zoo is in de rapporten van Tambaram een schat van gegevens verzameld, die ongetwijfeld in de komende jaren van zendingspreek en zendingstudie van groote beteekenis zullen blijken te zijn, niet het minst vóór de inheemsche kerken op het zendingsveld, waarschijnlijk nog meer dan met de rapporten van Edinburgh 1910 en Jeruzalem 1928 het geval is geweest.

Deze rapporten mogen dan ook zeker gerekend worden tot de meest belangrijke vruchten, die Tambaram voor de wereldzending heeft opgeleverd.

Terug tot den Bijbel.

Hoe meer men deze geschriften bestudeert, hoe meer men wordt uitgedreven naar God. Die deze wereld regeert en leidt, en naar Zijn Woord, dat staat als een rots temidden der woedende baren.

„Tot de Wet en tot de Getuigenis! Zoo ze niet spreken naar dit woord, het zal zijn, dat ze geen dageraad zullen hebben”. Dit woord van Jesaja klinkt door tot in het hart van iederen geloovige, die zich met de wereldvraagstukken van heden bezighoudt. En het stemt ons tot groote dankbaarheid jegens God, dat deze toon ons ook tegenklinkt bij het lezen van de rapporten van Tambaram.

Ook dit is een „vrucht”, die voor de geheele wereldzending van groote beteekenis kan zijn.

De nadruk, die b.v. in het rapport van Sectie I op de beteekenis van Gods Woord wordt gelegd, is onmiskenbaar en van te grooter waarde, omdat dit rapport min of meer als de grondslag van de toekomstige actie van den Internationalen Zendingraad kan worden beschouwd. Na eerst den nood en de verwarring in de wereld van dezen tijd te hebben geschetst, wijst het rapport op het verlossende en herscheppende werken Gods door de zending van Zijn Zoon Jezus Christus. Die de zonde der wereld wegdroeg en het Koninkrijk Gods in beginsel op aarde herstelde. En dan eindigt dit gedeelte van het rapport, dat als opschrift „het hart van het Evangelie” draagt, met deze woorden (p. 18): „Zal de kerk dit haar geloof in zijn geheel eenig karakter en genoegzaamheid en kracht weer bezitten, dan zal één onmisbare zaak vooral in dezen tijd met bijzondere nadruk naar voren moeten worden geschoven, n.l. dat de kerk bij den voortduur haar levensvoedsel betreft uit den Bijbel. Om die reden roepen we alle Christenen vrijmoedig op tot een dieper en consequenter bestudeering van den Bijbel, die het christelijk geloof de eeuwen door heeft onderwezen en onderhouden. Slechts wanneer de Christenen, in het licht van den Bijbel, met elkander in gebed en overdenking de leiding zoeken van den Heiligen Geest, zullen zij in staat zijn hun roeping te vervullen temidden van de verwarring en het ongelof van dezen tijd”.

Wanneer in de tweede sectie gehandeld wordt over het wezen van de kerk, belijdt het rapport in bijbelsche en klassiek-confessioneele bewoordingen de kerk als het „Lichaam van Christus” en de gezegende gemeenschap aller geloovigen, de „gemeenschap der heiligen”, gebouwd op het fundament der apostelen en profeten” (bl. 26); en sprekende over de taak van de kerk wijst het rapport op Matth. 28:19-20 als locus classicus en verklaart onmiddellijk daarna, dat deze taak in de eerste plaats rust op de plaatselijke kerk (p. 31, zoo ook in de vierde sectie, p. 43): „De kerk en de kerk alleen kan de verantwoordelijkheid dragen van het overbrengen van het Evangelie van het ene geslacht op het andere, van het bewaren van de zuiverheid van het Evangelie, en van het prediken van het Evangelie aan alle creaturen. In de kerk en in de kerk alleen ontvangt de gemeenschap van Gods volk de gaven, die God schenkt aan Zijn kinderen in Woord en Sacrament” (p. 29).

Bij de bespreking van de taak der evangelieprediking wijst het rapport op de groote beteekenis van bijbelcursussen (p. 38).

In de vijfde sectie, die had te spreken over „de kerk in relatie tot de niet-christelijke godsdiensten”, komt deze meer bijbelsche inslag ook heel duidelijk tot uitdrukking. Uitdrukkelijk wordt de meening verworpen (bl. 53, zie ook bl. 25), dat de godsdienstige geschriften der niet-christelijke volken een inleiding zouden vormen op het N. T. en dus de plaats van het O. T. zouden kunnen innemen, zooals vroeger wel werd beweerd.²⁾ Deze uitspraak kwam echter niet tot stand dan na langdurige discussie en nadat het rapport zelfs eerst in zijn geheel was teruggewezen. Ook nu vertoont het rapport hier en daar nog de sporen van zijn eerste lezing en bleef er een groep bestaan, die „openbaringswerkzaamheid Gods in de niet-christelijke godsdiensten” als een voorbereiding voor het geloof in Christus beschouwde. Maar onmiskenbaar is toch het streven het Woord Gods als richtsnoer te gebruiken bij het beoordeelen der verschillende godsdiensten. Op het rapport van deze sectie³⁾ hoop ik later trouwens nog afzonderlijk terug te komen, wanneer de in de pers aangekondigde nieuwe studie van Dr Kraemer met een bespreking van de op zijn boek uitgebrachte critiek, verschenen zal zijn.⁴⁾

Ik wil hier alleen nog wijzen op een uitspraak in het rapport van de 7e sectie (over „het innerlijke leven der kerk”). Een van de „recommandations” van deze sectie luidt: „Wetende, dat wij alleen door de Heilige Schrift God in Zijn openbaring van Zichzelf aan den mensch kennen, en dat deze kennis de basis is van ons geloof en van onzen eeredienst (worship), dringen wij aan op het passend gebruik van schriftuurlijke uitdrukkingen in gebed en dankzegging en op een systematische voorlezing van zorgvuldig uitgekozen schriftgedeelten, zoowel van het Oude als van het N. T., in den openbaren eeredienst, met de bedoeling te geraken tot de kennis van den geheelen Bijbel”. Met het oog daarop dringt het rapport ook ernstig aan op „een nieuw onderzoek van de schatten, die het Oude Testament bevat”, want juist het Oude Testament werd vroeger te veel verwaarloosd of als niet wezenlijk tot Gods Woord behorend beschouwd. Wel moet „het O. T. gezien worden in het licht van het Nieuwe”, maar het vormt daarop toch „de door God zelf vastgestelde inleiding”. Een meer systematisch, aandachtig, godvruchtig lezen van den Bijbel, zoowel persoonlijk als in het gezin, wordt dringend aanbevolen (bl. 66, zie ook bl. 70 en 76). De Bijbel behoort het richtsnoer te zijn voor het leven en denken van de inheemsche kerken.

Het verwondert dan ook niet, dat de 8e sectie, die o.a. het vraagstuk van de theologische opleiding behandelde, daarbij in de allereerste plaats

wees o kennis als geh 81). En niet mi p. 99).

De 11 voor ch behoelt 109).

Over zelf en ook in 112).

Natu ook kunne geheel het str niet gel van de te belu zonder Interna anderd in een

In d van de opende naar G niet in Bijbel, bringer beste s ferentie ren. He „Mijn z antwo „Spree

Onda uitspra den ing t Christ juichen deze be is voor Wie va verheug leuze: meerde Barthia wij er o duidell op de

Hoe zulk ee daarnar studie Gerefor ook te groote vallen tot een algemeer Meer d elkaar d den vo degelijk de rapp groote

Ten : ferentie langrijke van de nauwer Ned. 12 stimul

Een p die hier van dit hopen e ens afz Kar.

1) Men Way” in

2) Men Kraemer voorts mi Het Oude

3) Het het derde van Tam

4) Het of the Fe leiders in Kraemer

5) Men van de l artikel „T het Octolo sions”. Sj

waarheden menische van ons

bijbelsche maar dyna in de pra synoptisch

Geest geir gebeurten de Christe up thought

Jezus en scheid, Pa lijke theol